Фалеристичні пам'ятки тріумфу та забуття Григорія Кузневича 1871-1948

Степан Пахолко. Ольга Мартин. Львів

Продовжуючи, започатковане в попередньому випуску «Н і Ф» дослідження творчості славетного українського скульптора Григорія Кузневича, та не вдаючись в детальний опис біографії скульптора, яка готується авторами до друку, подаємо історію деяких фалеристичних пам'яток та маловідомі факти, пов'язані з їх випуском.

Як відомо Г.Кузневич в 1893/94 рр. навчався у Львівській промисловій школі та складне матеріальне становище змусило його перейти на вечірній відділ будівельного промислу.

Одночасно він працював в різьбярській фірмі скульптора Юліана Марковського (1845-1903), ставши його найкращим учнем, а пізніше «правою рукою майстра», виконуючи його різні замовлення, в тому числі закінчив памятник Яну Кілінському в Стрийському парку. Фото №1

Разом з тим Григорій самостійно створив велику кількість скульптур, що і зараз прикрашають громадські будівлі Львова, зокрема алегоричну скульптурну групу « Фортуна звеличує працю»,що прикрашає фасад Музею етнографії та художнього промислу у Львові. Фото №2.

У Львові молодий скульптор настільки зацікавив мистецьку громадськість своїм хистом, що восени 1899р. отримав нагороду Краєвого виділу та стипендію, що дало йому можливість студіювати в Римі з 1899 до1902 року. Фото №3.

Григорій Кузневич успішно навчається у Римській академії красних мистецтв у таких педагогів, як Антоній Алегретті та Францішек Яковаччі, і вже через два роки закінчує навчання зі срібною медаллю. Працював він тоді і майстерні відомого італійського скульптора Етторе Феррарі (1848-1929), автора пам'ятника Джордано Бруно в Римі, та у львівського скульптора Теодора Ригера (1841-1913), що проживав тоді в Італії.

Помітний вплив на формування творчості молодого скульптора мали також твори епохи Відродження та антична скульптура. Під час навчання в Римі Кузневич особливо захоплюється темою творчої праці, яка знаходить втілення у таких його скульптурах, як «Перший хлібороб» та «Гончар».

У скульптурі «Гончар» (1901р.) зображений старогрецький майстер, що завершує декоративну вазу.Фото №4

Чітка реалістична композиція та прекрасне пластичне виконання твору справляють незабутнє враження. Недаром на конкурсі в Римі скульптура одержала першу нагороду – срібну медаль. Медалі зберігаються у Львівському музеї українського мистецтва. Фото №5, №6.

Цей твір пізніше придбав Львівський Промисловий музей.

Повернувшись до Львова після навчання в Італії, Григорій Кузневич виконав шість алегоричних барельєфів в архівольтах трьох вікон на фасаді. (архівольта – зовнішнє обрамлення аркового прогону, що виділяє дугу арки із площини стінки прим. авт.) та горельєфи вікнами фасаду Промислового музею у Львові. Фото №7, №8

Доля скульптурного оформлення фасаду Промислового музею трагічна. На початку 1950 року місцеве львівське компартійне керівництво, виконуючи волю своїх зверхників з Москви, розпочало перепрофілювання приміщення Промислового музею у філію московського музею Леніна.

Ось що пише з цього приводу львівський журналіст, письменник та краєзнавець Ігор Мельник: « Задля цього було знищено та вихолощено майже все оздоблення фасаду. Не лише герб Королівського міста Львова з коронами, але й статуї «Живопис» і «Скульптура» автора П. Війтовича біля входу, скульптурну групу А.Попеля «Освіта», «Промисел» і «Мистецтво» та оздоблення вікон у виконанні Г.Кузневича. Фото № 9

Адже за марксиським світоглядом «визволителів» алегоричні скульптури оголених жінок над завершенням вікон не пасували до образу творця більшовицької партії. [1]

Однак загадкою залишається те, чому тоді знищили знамениту скульптуру українського митця Григорія Кузневича «Гончар», яка була нагороджена срібною медаллю Римської академії і була окрасою внутрішнього інтер'єру музею. Фото № 10.

До речі, головним художником музею, що займався вихолощенням фасаду та внутрішнього інтер'єру Промислового музею була москвичка Марія Кротова (дружина письменника - манкурта Я.Галана. (манкурт - людина зі стертою історичною памятю та прищепленим марксистсько-ленінським комуністичним світоглядом. прим. авт.)

Прислані з Москви «музейники», вважали себе великими спецами по музеєзнавству. Письменниця Мілена Рудницькі так оцінила цих «музейчиків» : « Які це були фахівці, коли на чолі історичного музею у Львові стояв залізнодорожний слюсар!»….[2

P.S. У дворику Вірменської церкви у Львові, коло водостічної труби стоїть частина розбитої скульптури, що з першого погляду дуже нагадує скульптуру Г.Кузневича «Гончар». Деякі краєзнавці, ймовірно, не знаючи про існування листівки з зображенням скульптури «Гончар», помилково приписували залишки торсу, як залишок понищеної роботи Г. Кузневича.

До речі, головний хранитель Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького п. Данута Посацька піддає сумніву авторство залишків знищеної скульптури, як роботи Г.Кузневича на основі того, що на листівці права рука опущена, а на залишку понищеного торсу права рука припіднята.

В цьому ж дворику знаходиться величезна купа залишків понівечених скульптур з фасаду та внутрішнього інтер’єру Промислового музею, які потребують дослідження та опису. Фото № 11

Використана література:

1. Мельник.І. Краківське передмістя та західні околиці Королівського столичного міста Львова. - Львів, "Центр Європи", 2011

2.Рудницька М. Західня Україна під большевиками. //Наукове товариство ім. Шевченка в Америці, - Нью-Йорк -1958.-С.249.

№ 1

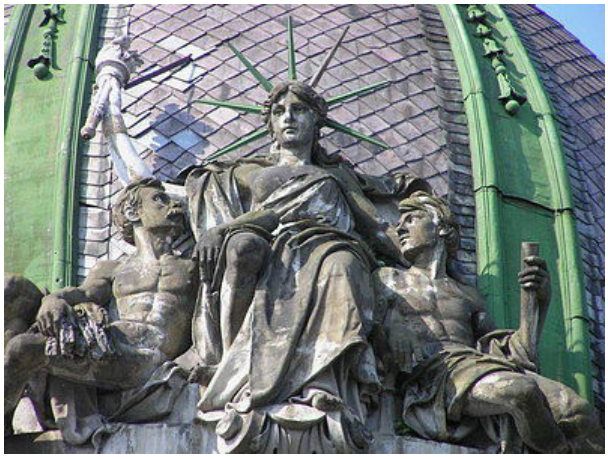

№ 2

№ 3

№ 3a

№ 4

№ 5

№ 5a

№ 6

№ 6a

№ 7

№ 8

Lwów. Muzeum Przemysłowe. — Musée

№ 9

Główna klatka schodowa Muzeum przemysłowego we Lwowie.
Rzeźba artyst. rzeźb. Grzegorza Kuźniewicza.

№ 10

№ 11